

Батлав..... А. Эрдэнэтуяа
Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн
зөвлөлийн дарга

Зөвшөөрсөн..... Я. Эрдэнэ-Очир
ЭМЯ-ны Хавдар судлалын мэргэжлийн
салбар зөвлөлийн дарга

ХАВДРЫН БҮРТГЭЛ СУДЛАЛЫН ЧИГЛЭЛЭЭР МЭРГЭЖИЛ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

Боловсруулсан: 2-Ц. Бадамсүрэн, АУ-ны доктор Ph.D, ХСҮТ-ийн
Нийгмийн эрүүл мэнд, эрдэм шинжилгээ, сургалтын
албаны дарга
 С. Түвшингэрэл, НЭМ-ийн магистр, ХСҮТ-ийн
эпидемиологич их эмч

Хянасан: Г. Пүрэвсүрэн, АУ-ны доктор Ph.D, ХСҮТ-ийн Эрдэм
шинжилгээ, сургалт мэдээлэл эрхэлсэн дэд захирал

Улаанбаатар хот, 2014

Мэргэшлийн тодорхойлолт:

Хорт хавдрын шинэ тохиолдол, нас баралтын тохиолдлыг бүртгэх, мэдээлэх, мэдээний сан үүсгэх, тайлагнах талаар мэдвэл зохих мэдлэг, чадвар, хандлагыг эзэмшсэн, хорт хавдрын бүртгэл мэдээллийн талаар бусад эмч мэргэжилтнүүдэд зөвлөгөө өгөх, хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтын үзүүлэлтийг тооцох чадвартай сувилагч, бага эмч байна.

Сургалтын чиглэл: Хавдар бүртгэл судлалын чиглэлээр дээшлүүлэх сургалт

Сургалтын хэлбэр: Мэргэжил дээшлүүлэх сургалт

Суралцагчдад тавигдах шаардлага :

Сургалтын хугацаа: 2 сар

Сургалтын багтаамж: 8 багц цаг

Суралцагчдад тавигдах шаардлага: Анагаах Ухааны Их Дээд Сургууль болон Коллеж төгссөн бакалаврын болон дипломын зэрэгтэй сувилагч, бага эмч байна.

Дээшлүүлэх мэргэшлийн нэршил: Хавдар бүртгэл судлалын дээшлүүлэх сургалт

Сургалтын түвшин: Мэргэжил дээшлүүлэх сургалт

Сургалтын төлөвлөгөө

№	Хичээлийн сэдэв	Сургалтын хэлбэр			Нийт кредит	Хугацаа
		Лекц	Семинар	Дадлага		
1	Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй	2				1 долоо хоног
2	Биостатистикийн тухай үндсэн ойлголт	2				
3	Биостатистикийн үзүүлэлтүүд тооцох нь	2				
4	Бүгд					
Мэргэшлийн хичээл						
1	Хорт хавдрын тухай ойлголт	2				1 долоо хоног
2	Хорт хавдрын бүртгэлийн хэрэгцээ шаардлага, төрлүүд	2				
3	Монгол улсын Хорт хавдрын бүртгэлийн өнөөгийн байдал	2				
4	Хорт хавдрын бүртгэлийн удирдамж	2				
5	Хорт хавдрын бүртгэлд хэрэглэгдэх ӨОУА-ХС-3 ангиллын тухай	2				
6	Хорт хавдрын бүртгэлд хэрэглэгдэх TNM ангиллын тухай	2				

7	Хорт хавдрын бүртгэлд хэрэглэгдэх маягтууд	2				хоног
8	Элэгний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		1 долоо хоног
9	Ходоод улаанхоолойн хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
10	Уушигны хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
11	Умайнхүзүүний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
12	Хөхний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		1 долоо хоног
13	Бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
14	Бөөр, шээс дамжуулах эрхтний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
15	Толгой хүзүүний байрлалын хорт хавдрын тухай, бүртгэх мэдээлэх		6	6		1 долоо хоног
16	Цусний хавдрууд ба лимфомын тухай, бүртгэж мэдээлэх		6	6		
17	Хорт хавдрын тайлангийн тухай	2				1 долоо хоног
18	Хорт хавдрын өвчлөл нас баралтын үзүүлэлт тооцох аргачлал	2				
19	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн удирдамж		6	6		1 долоо хоног
20	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн маягтыг хөтлөх		6	6		
21	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн тайлангийн тухай		6	6		
	Нийт цаг	24	72	72		8 долоо хоног
	Нийт багц цаг	2	3	3		
	Эзлэх хувь	25%	37,5%	37,5%		
	Бүгд		8 багц цаг			

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих мэдлэг :

- Хорт хавдрын тухай
- Хорт хавдрын бүртгэлийн тухай
- Хорт хавдрын бүртгэлийн удирдамжийн тухай
- Хорт хавдрын бүртгэлд хэрэглэгдэх ангиллуудын тухай
- Эрхтнүүдийн анатоми, гистологийн тухай
- Хорт хавдрын бүртгэлийн маягтуудыг хэрхэн хөтлөх талаар
- Хорт хавдрын тайлангууд
- Хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтын үзүүлэлт тооцох аргачлал
- Хөх умайныхүүний өмөнгийн эрт илрүүлгийн маягтууд, тайлангууд

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих чадвар:

- Эд, эсийн шинжилгээний дүгнэлтээс хорт хавдрын шинэ тохиолдлыг сонгож авах
- "Шинээр бүртгэгдсэн хорт хавдрыг мэдээлэх хуудас" AM5 маягтын хөтлөлтөнд хяналт тавих
- "Нас барсан тухай эмнэлгийн гэрчилгээ" AM7 маягтын хөтлөлтөнд хяналт тавих
- Хорт хавдрын өвчлөл, нас баралт, хяналт, эмчилгээ, шинжилгээний тайланг гаргах, илгээх
- Хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтын үзүүлэлтүүдийг тооцож гаргах
- Хөх умайныхүүний өмөнгийн эрт илрүүлгийн маягтуудын хөтлөлтөнд хяналт тавих
- Хөх умайныхүүний өмөнгийн эрт илрүүлгийн тайланг гаргах, илгээх

Зайлшгүй эзэмшвэл зохих хандлага:

- Монгол улсын хууль тогтоомж, эрүүл мэндийн салбарын эрх зүйн орчинд эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн хэм хэмжээг баримтлан ажиллах
- Өвчтөний нууцлалыг хадгалах
- Салбарын сайдын тушаалаар батлагдсан удирдамжийн дагуу тайлан мэдээгээ цаг хугацаанд үнэн зөв мэдээлэх хандлага
- Тайлан мэдээгээ үнэн бодитой мэдээлэх хандлага

- Өөрийн мэдлэг чадвараа байнга дээшлүүлж, идэвхи санаачилгатай ажиллаж, тухайн орон нутгийнхаа хавдрын тусламж үйлчилгээний хөгжилд хувь нэмрээ оруулах

Сургалтын хэрэглэгдэхүүн:

- Сургалтын анги танхим
- Эрдэм шинжилгээ сургалт мэдээллийн алба, улсын хэмжээний хорт хавдрын бүртгэл
- Ном сурах бичиг, гарын авлага
- Сургалтын тоног төхөөрөмж
- Интернетэд холбогдсон компьютер

Сургалтын агуулга: 8 багц цаг

Онолын 24 цаг / 2 багц цаг/, семинарын хичээл 72 цаг /3 багц цаг/, дадлагын 72 цаг / 3 багц цаг / -ийн агуулгатай. Сургалтыг мэргэжлийн эмч багш нарын баг заана.

Сургалтын арга зүй: Сургалт нь суралцагч төвтэй сургалтын технологит тулгуурлан, бие даан суралцах үйл ажиллагааг дэмжих, чиглүүлэх бололцоо нөхцөлөөр хангахад үндэслэнэ.

- Лекц: Онолын шинэ мэдээлэл, эмнэлзүйн лекц, санал бодлоо харилцан солилцох интерактив лекц гэсэн хэлбэртэй байна.
- Семинар: бага бүлгээр хичээллэн, эмнэлзүйн ховор тохиолдол, бүртгэхэд түвэгтэй хортой хавдруудыг асуудал дэвшүүлэн шийдвэрлэх аргаар бүх суралцагчдыг оролцуулна. Энэ асуудлыг суралцагчид өөрсдөө зохион байгуулан хийхийн зэрэгцээ шаардлагатай гэж үзвэл багшийг урин оролцуулах бусад бүртгэгч нарыг урьж суулган, ном хаялцах болон бусад сонирхолтой хэлбэрээр явуулах болно.
- Бие даалт: Статистикийн тухай хууль, хорт хавдраас урьдчилан сэргийлэх хянах дэд хөтөлбөрийг уншиж судлах
- Дадлага: Эрдэм шинжилгээ сургалт мэдээллийн албаны статистикч эмч нарын удирдлаган дор хорт хавдрын шинэ тохиолдлыг бүртгэх, программд шивэх, тайлан мэдээгээ гарганпрактикт дагалдан ажиллана.

- Сонгон суралцах: Хавдрын тулгамдсан эсвэл өөрийн сонирхсон асуудлаар гүнзгийрүүлэн суралцах боломж нээлттэй байна, гадаад оронд хийгдсэн судалгааны ажил орчуулах зэрэг байна.

Сургалтын үнэлгээ:

- Мэдлэгийн чадвар, хандлагын түвшинг сорил, ярилцлага, тохиолдлын бодлого зэрэг шалгалтын оновчтой хэлбэрийг ашиглан тогтооно.
- Суралцагч нь тасаг нэгж дээр ажиллан, тухайн сэдвээр шүүлэг өгч, хөтөлбөрийн шаардлагыг 80 хувиас дээш хангасан тохиолдолд шалгалтанд орно.
- Суралцагч нь өөрийн аймаг дүүргийн хорт хавдрын өвчлөлийн талаар судалгааны ажил хийж, ул үндэстэй дүгнэлт гарган тайлагнаж, зохих кредитийг нэмж авна.
- Төгсөлтийн шалгалтыг онол ба ур чадвар буюу хандлага гэсэн 2 чиглэлээр авах ба онолын шалгалтыг сорил, бодлого, ярилцлага хэлбэрээр, ур чадвар буюу хандлагын шалгалтыг сургалтын явц болон төгсгөлд гардан үйлдэл хийх ур чадвараар нь үнэлнэ.

Үсгэн дүн	Тоон дүн	Процентын дүн
A	4	90-100
B	3	80-89
C	2	70-79
D	1	60-69
F	0	0-59

Багшлах боловсон хүчний бүрэлдэхүүн

№	Овог нэр	Байгууллага	Мэргэжил	Боловсролын зэрэг	Ажилласан жил
1.	Ц. Бадамсүрэн	Хавдар судлалын үндэсний төв	Их эмч	АУ-ны доктор	25 жил
2.	С. Түвшингэрэл	Хавдар судлалын үндэсний төв	Их эмч	НЭМ магистр	7 жил
3.	Т. Ундармаа	Хавдар судлалын үндэсний төв	Их эмч	НЭМ магистрант	10 жил

Сэдэвчилсэн төлөвлөгөө:

Лекцийн хичээлийн сэдэвчилсэн төлөвлөгөө

№	Хичээлийн сэдэв	Цаг	Заах багш
1	Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй	2	С. Түвшингэрэ
2	Биотатистикийн тухай үндсэн ойлголт	2	Т. Ундармаа
3	Биостатистикийн үзүүлэлтүүдийг тооцох нь	2	С. Түвшингэрэ
4	Хорт хавдрын тухай ойлголт	2	Ц. Бадамсүрэн
5	Хорт хавдрын бүртгэлийн хэрэгцээ шаардлага, төрлүүд	2	С. Түвшингэрэ
6	Монгол улсын Хорт хавдрын бүртгэлийн өнөөгийн байдал	2	Т. Ундармаа
7	Хорт хавдрын бүртгэлийн удирдамж	2	С. Түвшингэрэ
17	Бөөр, шээс дамжуулах эрхтний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	2	Т. Ундармаа
18	Толгой хүзүүний байрлалын хорт хавдрын тухай, бүртгэх мэдээлэх	2	С. Түвшингэрэ
Нийт цаг			24
Нийт багц цаг			2

Семинарын хичээлийн сэдэвчилсэн төлөвлөгөө

№	Хичээлийн сэдэв		Заах багш
8	Элгэний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
9	Ходоод улаанхоолойн хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Т. Ундармаа
10	Уушигны хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
11	Умайнхүзүүний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Т. Ундармаа
12	Хөхний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Ц. Бадамсүрэн
13	Бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Ц. Бадамсүрэн
14	Бөөр, шээс дамжуулах эрхтний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
15	Толгой хүзүүний байрлалын хорт хавдрын тухай, бүртгэх мэдээлэх	6	С. Эрдэнэчимэг
16	Цусний хавдрууд ба лимфомын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Эрдэнэчимэг
17	Хорт хавдрын тайлангийн тухай		Т. Ундармаа
18	Хорт хавдрын өвчлөл нас баралтын үзүүлэлт тооцох аргачлал		С. Түвшингэрэл
19	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн удирдамж	6	Т. Ундармаа
20	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн маягыг хөтлөх	6	С. Түвшингэрэл
21	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн тайлангийн тухай	6	Т. Ундармаа
	Нийт цаг		72
	Нийт багц цаг		3

Дадлагын хичээлийн сэдэвчилсэн төлөвлөгөө

№	Хичээлийн сэдэв		Заах багш
8	Элэгний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
9	Ходоод улаанхоолойн хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Т. Ундармаа
10	Уушигны хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
11	Умайнхүзүүний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Т. Ундармаа
12	Хөхний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Ц. Бадамсүрэн
13	Бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	Ц. Бадамсүрэн
14	Бөөр, шээс дамжуулах эрхтний хорт хавдрын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С. Түвшингэрэл
15	Толгой хүзүүний байрлалын хорт хавдрын тухай, бүртгэх мэдээлэх	6	Т. Ундармаа
16	Цусний хавдрууд ба лимфомын тухай, бүртгэж мэдээлэх	6	С.Эрдэнэчимэг
17	Хорт хавдрын тайлангийн тухай		Т. Ундармаа
18	Хорт хавдрын өвчлөл нас баралтын үзүүлэлт тооцох аргачлал		С. Түвшингэрэл
19	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн удирдамж	6	Т. Ундармаа
20	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн маягтыг хөтлөх	6	С. Түвшингэрэл
21	Хөх, умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн тайлангийн тухай	6	Т. Ундармаа
	Нийт цаг		72
	Нийт багц цаг		3

Зайлшгүй суралцах бие даалтын сэдэв

- Статистикийн тухай хууль
- Хорт хавдраас урьдчилан сэргийлэх хянах дэд хөтөлбөр
- Эрүүл мэндийн үзүүлэлт (ном)
- Эрүүл мэндийн салбарт хэрэглэгдэж байгаа бусад маягтуудын тухай

Гардан үйлдлийн жагсаалт

№	Үйлдлийн нэр	Гүйцэтгэх тоо
1	Хорт хавдрын шинэ тохиолдол бүртгэх	200
2	Хорт хавдрын шинэ тохиолдлыг мэдээний санд хайх	400
3	Хорт хавдрын шинэ тохиолдлыг программд шивэх	200
4	Хорт хавдрын өвчлөлийн тайлан бодох	2
5	Эмгэг судлалын төвөөс шинэ тохиолдол хайх	100
6	Хорт хавдраас шалтгаалсан нас баралтын тохиолдлыг мэдээний сангаас хайх	100
7	Хорт хавдраас шалтгаалсан нас баралтын тохиолдлыг программд шивэх	100
8	Хорт хавдраас шалтгаалсан нас баралтын тайлан бодох	2
9	Мэдээ цэгцлэх	10
10	Хөх, умайныхүүний эрт илрүүлгийн маягыг хөтлөх	100
11	Хөх, умайныхүүний эрт илрүүлгийн тайлан бодох	2

Заавал ашиглах ном, сурах бичиг, сэтгүүл, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, вэб сайт:

Номын жагсаалт:

1. "Cancer Incidence and Mortality in Mongolia – National Registry Data", Asian Pacific J Cancer Prev, 11, 1509-1514
2. Cancer survival and prevalence in Australia: Cancer diagnosed from 1982 to 2004, Australian Institute of Health and Welfare, 2008 July
3. D. Max Parkin, MD, Freddie Bray, J. Ferlay and Paola Pisani, PhD Global Cancer Statistics, 2002 CA Cancer J Clin 2005; 55:74-108
4. Fritz A, Percy C, Jack A, et al, eds. International Classification of Diseases for Oncology (ICD-O), 3rd edn. Geneva:World Health Organization, 2000.
5. Jensen Om, Parkin DM, MacLennan R, et a (1991). Cancer Registration: Principles and Methods. IARC Scientific Pub 95, Lyon: International Agency for Research on Cancer.
6. Isabel dos Santos Silva et al. Cancer Epidemiology: Principles and Methods; 1999; 263-277
7. Sobin L. H., Christian Wittekind, TNM Classification of Malignant Tumours, International Union Against Cancer, 2002,
8. Tuvshingerel S. Undarmaa T. Chimedsuren O. Breast and cervical cancer incidence and mortality in Mongolia, 2003-2007, abstract book, International Conference on Prevention and Control of Major Non Communicable Diseases and Injuries, April 15-16, 2010, Ulaanbaatar, Mongolia 7
9. Б. Доржготов (1987). БНМАУ-ын хорт хавдрын тархвар зүй
10. О. Чимэдсүрэн, Эпидмиологи. 2дахь хэвлэл, 2008 он
11. Ө. Ганчимэг; SPSS гарын авлага, 2009 он
12. Стационарт хөтлөгдөх анхан шатны бүртгэлийн маягтын эмхэтгэл: 5 дахь хэвлэлт, маягт AM5, AM7, CT-1A
13. С.Түвшингэрэл ба бусад "Хөхний өмөнгөөр өвчилсөн монгол эмэгтэйчүүдийн амьдарсан хугацааны судалгаа" – "Халдварт бус өвчин осол гэмтлийн сэргийлэлт ба хяналт", "Үндэсний анхдугаар чуулганы бүтээлүүдийн эмхэтгэл" 2011 он